

Analiza efekata propisa (RIA) u Crnoj Gori

SAŽETAK:

Crna Gora kao zemlja kandidat za ulazak u Evropsku uniju ima obavezu usklađivanja kompletnog zakonodavstva sa „EU acquis“-em. S obzirom na to da je riječ o velikom broju postojećih zakona koje treba izmijeniti i onih čije usvajanje tek predstoji, državna administracija pred sobom ima zadatak koji podrazumijeva sveobuhvatne reforme. Jedan od mehanizama koji će imati veliki značaj za proces smanjenja administrativnog tereta jeste i uvođenje Analize efekata propisa (RIA).

RIA je metod koji u predzakonodavnoj fazi pomaže usaglašavanju zakona i akata, i to na osnovu jasnog prikaza kakve će finansijske i materijalne posljedice proizvesti novi propisi. Koncept RIA predstavljen je u SAD-u, dok na evropskom kontinentu ima širu primjenu od 2003. godine, kada se implementira na nivou EU. Za razliku od zemalja u okruženju (Srbija i Makedonija), gdje se RIA primjenjuje isključivo na nacrtu zakona, u Crnoj Gori će se ovaj mehanizam koristiti i na podzakonske akte.

Cilj ovog Policy Brief-a jeste da objasni sam pojam RIA, njegov značaj, praksu zemalja u okruženju u njenoj primjeni, ali i izazove sa kojima će se susresti naša Vlada prilikom primjene ovog koncepta u praksi. Imajući u vidu da je ovaj proces na samom početku u Crnoj Gori, neophodno je pokrenuti dijalog o dometima i efektima uvođenja i primjene ovog mehanizma, što je i posebna namjena ovog Brief-a.

Šta je Analiza efekata propisa?

Analiza efekata propisa (*Regulatory Impact Assessment – RIA*)¹ predstavlja metod koji se koristi prilikom donošenja nove i promjene stare regulative,² putem specifičnog savjetodavnog procesa sa svim zainteresovanim stranama. Savjetodavni proces prethodi usvajanju ili izmjeni regulative i odvija se na osnovu dokumenata koji prikazuju troškove i koristi od uvođenja novog propisa.³

Uloga RIA je da pomogne donosiocima odluka u formulisanju, implementaciji i nadzoru promjena u zakonodavnom sistemu time što će im pomoći da procijene da li je za određeno pitanje neophodno usvajanje novog zakona. Analiza uključuje i jasan prikaz troškova uvođenja propisa, te objašnjavanje posljedica koje će nova regulativa imati na sve zainteresovane strane. Primjena RIA treba da rezultira zakonima koji će biti i efikasni i efektivni (ekonomični). Efikasnost u ovom kontekstu podrazumijeva postizanje svih planiranih ciljeva, a efektivnost osigurava da ti ciljevi budu postignuti uz minimum troškova. Zakoni koji ispunjavaju ta dva kriterijuma najčešće se nazivaju „dobrim zakonima“.

RIA unaprjeđuje javnu debatu i konsultacije sa svim relevantnim akterima, korisnicima, biznis alijansama, grupama građana, NVO-ima, a time doprinosi transparentnosti donošenja odluka u vladi. Ipak, RIA ne treba smatrati zamjenom za proces donošenja odluka, već metodom koja se koristi u ovom procesu.

- ¹ U literaturi se može naći i izraz *Regulatory Impact Analysis, Regulatory Impact Statement (RIS) i Regulatory Impact Analysis Statement*. U prva dva slučaja misli se na proces, dok se druga dva odnose na dokument koji je proizvod datog procesa.
- ² Pod regulativom u ovom smislu podrazumijevamo sve opšte pravne akte, odnosno zakone i podzakonske opšte akte, kao i akte koje donose regulatorna tijela u obavljanju svojih poslova (pravilnici, uputstva, i sl.)
- ³ Definicija preuzeta iz *Strategije reforme javne uprave u Crnoj Gori za period 2011–2016*. – AURUM, Podgorica, mart 2011. godine.

RIA ne predstavlja samo kvantitativnu metodu procjene troškova, već ima i kvalitativni karakter procjene uticaja na životnu sredinu, socijalne grupe, rodnu ravnopravnost i društvo u cjelini.

Prvi put je sprovedena u SAD-u sedamdesetih godina prošlog vijeka kao mehanizam koji je imao zadatak da smanji administrativni teret nametnut zakonima, a time i troškove koji su nastajali i uticali na američku ekonomiju. RIA je širu primjenu stekla nakon što je Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development* - OECD) 1995. godine usvojila smjernice za RIA i tako počela s promovisanjem ove metode. Danas gotovo sve zemlje koje primjenjuju RIA, koriste OECD listu 10 principa ili pitanja koji su osnova primjene RIA.

10 OECD pitanja⁴:

1. Da li je problem pravilno definisan?
2. Da li je intervencija opravdana?
3. Da li je regulativa najbolji način intervencije u rješavanju datog problema?
4. Da li regulativa ima pravni osnov?
5. Koji je adekvatan nivo, odnosno koji su nivoi vlasti odgovorni za preduzimanje aktivnosti?
6. Da li koristi pristekle regulativom opravdavaju troškove?
7. Da li je distribucija efekata u okviru društva transparentna?
8. Da li su propisi jasni, konzistentni, razumljivi i dostupni korisnicima?
9. Jesu li sve zainteresovane strane imale priliku da iznesu svoje stavove?
10. Kako obezbijediti primjenu propisa?

Na nivou Evropske unije, sistem Analize efekata propisa donešen je 2003. godine s ciljem da se njime poboljša kvalitet donijetih akata. U posljednje vrijeme, interes za RIA raste i u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za ulazak u EU. Primjena RIA u ovim zemljama razlikuje se, zavisno od admin-

⁴ OECD lista pitanja. Dostupna na: [http://www.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD\(95\)95&doclanguage=en](http://www.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD(95)95&doclanguage=en)

istrativnih kapaciteta, zakonodavstva i uopšte znanja o koristima koje donosi ovaj mehanizam. Ipak, značaj RIA je isti, ona pomaže donošenju „dobrih zakona“, povećanju transparentnosti rada vlade, poboljšava dijalog, a nerijetko sprječava usvajanje zakona „štetnih“ po privredu, životnu sredinu, ali i stanovništvo uopšte.

Dobra i loša iskustva zemalja iz regiona mogu biti primjer za crnogorsku praksu.

Iskustva iz regiona - Makedonija i Srbija

Makedonija je započela implementaciju RIA 2006. godine u okviru projekta „Izgradnja administrativnih kapaciteta za EU integracije“. Analizi efekata propisa u ovom projektu prethodila je Giljotina propisa.⁵ Od 1. januara 2009. godine dostavljanje RIA obavezno je uz nacrt zakona, a svako ministarstvo (uz RIA) mora dostaviti i procjenu usklađenosti novog zakona sa „zakonodavstvom“ EU. U Makedoniji se RIA primjenjuje samo na zakone, ne i na podzakonske akte.⁶

Obrazac RIA u ovoj zemlji sadrži procjenu uticaja na nacionalnu konkurentnost, socijalno marginalizovane grupe, pitanja rodne ravnopravnosti, životnu sredinu, principe tržišne ekonomije, prava građana.⁷ U Makedoniji se, takođe, sprovode Preliminarna i Proširena RIA.⁸

Projektom kojim je u Makedoniji uvedena RIA sačinjen je i nacionalni elektronski registar zakona (ENER).⁹ Na sajtu su dostupni svi donešeni zakoni, a moguće je dostavljati i komentare na zakone, u okviru procesa konsultacije sa zainteresovanim stranama.

⁵ Vidjeti na <http://www.vlada.mk/?q=node/65>

⁶ Implementacija RIA postignuta je izmjenama Poslovnika Vlade Republike Makedonije, Strateskim planom Generalnog sekretarijata Vlade Republike Makedonije za period 2007–2009. godine, Metodologijom Analize efekata propisa i Odlukom o formi i sadržaju obrasca za RIA.

⁷ Regulatory Impact Assessment (2), Analytica, Macedonia. Vidjeti na www.analyticamk.org

⁸ Preliminarna mora biti primijenjena na svaki zakon, a primjena Proširene zavisi od ekonomskog, socijalnog i uticaja na životnu sredinu koji proizvodi dati zakon na jedan ili više sektora, koji će za rezultat imati uvođenje kompleksnih reformi i od toga da li implementacija zakona prelazi 600 miliona denara.

⁹ Tj. veb-sajt, vidjeti www.ener.gov.mk.

Iako proces implementacije RIA u Makedoniji teče već nekoliko godina, vlada ove zemlje pred sobom ima veliki broj obaveza koje treba ispuniti kako bi ovaj proces u zemlji bio zaokružen. Kao najčešći problemi s kojima se makedonska Vlada susrijeće u ovom procesu i dalje su nedovoljno obučeni kadrovi za sprovođenje RIA i nedostatak svijesti ili znanja u institucijama o koristima i značaju koje RIA ima. Razlog tome je kratkotrajna i skromna tradicija pripreme RIA.¹⁰

Jedan od problema je i kratak rok koji ministarstva imaju za pripremu kvalitetne RIA, jer se nacrti zakona često donose po skraćenoj proceduri. Na taj način RIA postaje samo formalnost, pa se dešava da obrasci RIA budu popunjeni samo sa „nema uticaja“.

U Izvještaju o napretku Makedonije koji je za 2010. godinu sačinila Evropska komisija, stoji konstatacija da „...neka ministarstva još uvijek ne sprovode široku konsultaciju sa svim zainteresovanim stranama, kao ni detaljnu i sistematsku analizu nacrtu zakona.“¹¹

Srbija je pristupila implementaciji RIA kako bi postigla veću konkurentnost sa zemljama regiona i kako bi bila pristupačnija investitorima. Projektom „Regulatorna reforma u Srbiji – Analiza uticaja zakonodavstva – Poboljšanje efikasnosti i transparentnosti u zakonodavstvu“ koji je sproveden u saradnji sa Svjetskom Bankom, započeto je uvođenje RIA u srpski zakonodavni sistem. U oktobru 2004. godine, izmjenama Poslovnika Vlade Republike Srbije¹² RIA je propisana kao obaveza. Već 2005. godine pripremljeno je više od 300 nacrtu zakona koji su sadržali Analizu efekata zakona.¹³

Poslovník propisuje da RIA mora biti primijenjena na nacrtu zakona, ali nije obavezna za druge akte. Svako ministarstvo ima obavezu da sa svojim nacrtima zakona priloži i RIA, a ukoliko to ne učini, mora objasniti razloge tome. Ulogu vršioca nadzora nad implementacijom RIA u Srbiji ima Kancelarija Vlade za regulatornu reformu i analizu efekata propisa koja sprovodi i obuku državnih službenika.

10 *Kako se navodi u Policy Brief-u Strengthening the role of RIA in the policy-making process in Macedonia, koji je u novembru 2010. godine publikovala Analitika. Vidjeti na: http://www.analyticamk.org/index.php?option=com_content&view=article&id=145&Itemid=60.*

11 *Izvještaj Evropske komisije o napretku Makedonije za 2010. godinu. Vidjeti na: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/mk_rapport_2010_en.pdf.*

12 *Vidjeti na http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=2432*

13 *Podatak dobijen iz Priručnika za Analizu efekata propisa. Vidjeti na <http://www.ria.merr.gov.rs/index.php?id=72>.*

Transparentnost ovog procesa u Srbiji dodatno je unaprijeđena postojanjem internet portala koji je namijenjen RIA.¹⁴

RIA u Crnoj Gori - prvi koraci¹⁵

Crnogorska Vlada počela je rad na regulatornoj reformi 2009. godine, usvojivši, u decembru te godine, Akcioni plan za regulatornu reformu i unaprijeđenje poslovnog ambijenta.¹⁶ Savjet za regulatornu reformu i unaprijeđenje poslovnog ambijenta (u daljem tekstu Savjet) Akcionim planom je predvidio tri stuba regulatorne reforme: tzv. Giljotinu propisa, reformu lakoće poslovanja i uspostavljanje Analize efekata propisa.¹⁷

Projekat uvođenja RIA je započeo izgradnjom kapaciteta za uspostavljanje regulatorne reforme, odnosno uspostavljanjem Odjeljenja za unapređenje poslovnog ambijenta u okviru Ministarstva finansija. Odjeljenje ima zadatak da daje mišljenja na prijedloge propisa s aspekta uticaja na poslovni ambijent, servisira rad Savjeta za regulatornu reformu i unaprijeđenje poslovnog ambijenta, da saraduje s međunarodnim institucijama u oblasti unaprijeđenja poslovnog ambijenta te da saraduje s privatnim sektorom.¹⁸

14 www.ria.merr.gov.rs

15 *Sve informacije o uvođenju RIA u Crnoj Gori dobijene su u razgovoru s gospođom Bojanom Bošković, pomoćnicom ministra finansija za finansijski sistem i unapređenje poslovnog ambijenta, koji je održan 22. 2. 2011. godine.*

16 *Akcioni plan dostupan na <http://www.predsipol.gov.me/potpredsjednik/projekti/95495/STRATEGIJA-REGULATORNE-REFORME.html>*

17 *Projekat je ostvaren u saradnji s Međunarodnom finansijskom korporacijom (IFC) i započeo je na inicijativu crnogorske Vlade. Pošto je primarni rok za uspostavljanje RIA produžen, ovaj projekat biće nastavljen u okviru USAID-ova programa Good Governance.*

18 *Podatak preuzet iz govora ranijeg pomoćnika, a sada ministra finansija, gospodina Milorada Katnića, na regionalnoj konferenciji o reformi poslovnog ambijenta u jugoistočnoj Evropi 18. 11. 2009. godine. Vidjeti na <http://www.mf.gov.me/vijesti/38811/177923.html>*

Na zasijedanju Savjeta za regulatornu reformu i unaprjeđenje poslovnog ambijenta 8. aprila ove godine, usvojen je Nacrt Priručnika RIA i Nacrt Pilota RIA u oblasti biznis licenciranja. Ta dokumenta usvojila je Vlada sa zaključkom kojim je RIA propisana kao obaveza od januara 2012. godine. Takođe, od 1. jula iste godine predlagači su u obavezi da uz prijedlog akta dostave popunjen RIA formular.

Od novembra 2010. godine, sprovedeno je više obuka službenika koji će se baviti implementacijom RIA, ali su neophodna dalja usavršavanja znanja i sposobnosti službenika za ovaj posao. Ipak, Sekretarijat planira da angažuje domaće i strane konsultante kako bi obuke bile završene.

Iako je implementacija RIA u Crnoj Gori na početku, značajno je to da je Ministarstvo finansija i ranije uspostavilo praksu sličnu RIA. Naime, Savjet daje mišljenja na svaki propis koji formuliše neko ministarstvo s aspekta uticaja na poslovni ambijent. To je dovelo do prakse da nijedan propis ne može biti predložen na usvajanje dok ne dobije pozitivno mišljenje od strane Savjeta. Međutim, bez obzira na mišljenje koje Savjet dostavi, konačna odluka je na Vladi, koja može i da ne uvaži to mišljenje ako je u pitanju viši ekonomski interes, a može biti postignuto i kompromisno rješenje. Takva praksa zajednička je svim zemljama u okruženju. Procedura po kojoj Savjet daje mišljenje o uticaju propisa na poslovni ambijent obavezna je od jula 2009. godine, kada je ova obaveza unijeta u Poslovnik Vlade Crne Gore.

RIA¹⁹ u Crnoj Gori treba da bude uspostavljena kao *ex ante* kontrolni mehanizam prilikom donošenja propisa. Svako ministarstvo biće u obavezi da primijeni RIA na propis koji planira da predloži, vodeći računa o primjeni 10 principa OECD-a. U Crnoj Gori, RIA će biti fokusirana samo na procjenu ekonomskog uticaja

19 Prethodi joj Giljotina propisa, koja je zamišljena kao *ex post* analiza propisa, pa će RIA biti primijenjena samo na zakone koji budu donešeni nakon uvođenja ovog mehanizma u crnogorski sistem. Giljotinom propisa biće eliminisani zakoni koji su smatrani „štetnim“ za poslovni ambijent, tako da je i na taj način uspostavljena neka vrsta Analize efekata postojećih propisa.

zakona i podzakonskih akata,²⁰ za razliku od prakse da se sprovodi i uticaj na životnu sredinu, socijalni položaj stanovnika, rodnu ravnopravnost, prava građana, socijalno marginalizovane grupe i dr. Stav Vlade je da je prioritet da Crna Gora bude s ekonomskog aspekta konkurentna državama regiona i onima u EU, te da nedostaju kapaciteti za sprovođenje potpune RIA.

Skupština Crne Gore je započela projekat kojim će joj biti omogućeno da vrši nadzor nad sprovođenjem procjene uticaja zakona.²¹ Predviđena je ekspertska podrška u trajanju od osam mjeseci u oblasti usklađivanja zakonodavstva i procjene uticaja zakonodavstva.

Cilj podrške je jačanje sposobnosti Skupštine da nadgleda predložene zakone i njihovu usklađenost s pravom EU te da se osposobi za nadgledanje primjene RIA koju sprovodi Vlada, ali i da primjenjuje RIA na opsežne amandmane i određene propise.²² Realizacija tog projekta započeta je u septembru, nakon što je izabran tim eksperata i sprovedene neophodne pripreme.²³

Uzimajući u obzir to da je crnogorska legislativa svake godine sve obimnija, a posebno s procesom pristupanja Evropskoj uniji, od suštinske je važnosti da svi zainteresovani akteri budu uključeni u proces donošenja odluka. Detaljna i temeljna analiza zakona koji treba da budu donešeni, transparentnost prilikom donošenja zakona, konsultacija sa zainteresovanim stranama dovešće do pravilne ocjene da li je određeni zakon potreban crnogorskim građanima.

20 Stav Ministarstva finansija je da se upravo u podzakonskim aktima nalazi veliki broj biznis barijera. Iz tog razloga RIA će biti primijenjena na podzakonska akta, što nije slučaj u Makedoniji i Srbiji.

21 Projekat je realizovan u saradnji sa Delegacijom EU u Crnoj Gori

22 Takva praksa u skladu je s Međuinstitucionalnim zajedničkim pristupom procjeni uticaja (Inter-Institutional Common Approach to Impact Assessment) koji u Evropskoj uniji zajednički sprovode Evropska komisija, Evropski parlament i Evropski savjet. Dostupno na: http://ec.europa.eu/governance/better_regulation/documents/ii_common_approach_to_ia_en.pdf

23 Podaci dobijeni iz prepiske s g-đom Vesnom Peković, službenicom u Skupštini Crne Gore, 23. 9. 2011. godine.

Procedura usvajanja zakona s primjenom RIA:

korak 1: RIA jedinica u okviru ministarstva donosi Analizu efekata za određeni zakon.

korak 2: Ministarstvo priprema nacrt zakona i obrazloženje.

korak 3: Nacrt zakona s obrazloženjem i Analizom efekata odlazi na javnu raspravu.

korak 4: Ministarstvo pribavlja mišljenje na nacrt zakona od Sekretarijata za zakonodavstvo, relevantnih ministarstava i Savjeta za regulatornu reformu.

korak 5: Ukoliko dobije pozitivno mišljenje, nacrt zakona se šalje Generalnom sekretarijatu Vlade.

korak 6: Vlada usvaja nacrt zakona.

korak 7: Vlada podnosi prijedlog zakona Skupštini na usvajanje.

korak 8: Nakon tzv. tri čitanja, Skupština usvaja zakon.

korak 9: Predsjednik Crne Gore proglašava zakon i objavljuje se u Službenom listu.

RIA u Crnoj Gori - preporuke za dalji razvoj

Imajući u vidu iskustva zemalja EU i onih u okruženju, u implementaciji RIA moguće je izvesti sljedeće zaključke/preporuke:

- Povećati političku podršku za RIA u Crnoj Gori. Time treba omogućiti da RIA ne bude viđena samo kao formalnost, već kao dokument koji stvarno doprinosi donošenju „boljih zakona“.
- Primjena RIA u Crnoj Gori ne treba da bude fokusirana samo na ekonomski uticaj koji zakoni proizvode. Neophodno je raditi na postepenom jačanju kapaciteta kako bi njome bio procijenjen uticaj na životnu sredinu, socijalni položaj stanovnika, pitanja manjina, rodne ravnopravnosti i dr.
- Potrebno je izgraditi administrativne kapacitete i time omogućiti da RIA bude sprovedena u potpunosti. Na taj način će se primjenom ovog mehanizma ostvariti najbolji rezultati. Zbog toga je evidentna potreba za kontinuiranom i intenzivnom obukom službenika. Tu obuku moguće je sprovesti u saradnji s različitim međunarodnim institucijama ili organizacijama koje imaju iskustava u procesu implementacije RIA.
- Adekvatno promovisati „uvođenje“ RIA u okviru svih ministarstava, ali i medijski i u civilnom sektoru, što bi omogućilo svima da budu upućeni u koncept i da učestvuju u ovom procesu ukoliko su zainteresovana strana. S tim u vezi, treba uključiti sve zainteresovane strane u proces procjene uticaja zakona. Konsultovanjem s građanima, NVO-ima, preduzetnicima, potrošačima, postiže se najbolji rezultat u primjeni kvalitetne RIA. Takođe, povećava se i transparentnost rada Vlade, a time i povjerenje građana u njen rad.
- Sljedeći primjer zemalja u regionu, primjena RIA bila bi olakšana objedinjavanjem svih relevantnih informacija²⁴ u okviru posebnog internet sajta. Ujedno, neophodno je omogućiti da se komentari na zakone dostavljaju putem interneta kako bi cijeli proces uključivanja zainteresovanih aktera bio brži i jednostavniji.

²⁴ Sve informacije u vezi sa RIA, Priručnik za RIA, zakoni na kojima je primijenjena RIA, novosti vezane za implementaciju RIA i slične informacije koje su važne za sve zainteresovane strane.

Korišćena literatura i izvori:

SIGMA, Law drafting and Regulatory Management in Central and Eastern Europe, SIGMA papers: No. 18, Organization for Economic Co-operation and Development, Paris, 1997.

Colin Kirkpatrick, Regulatory impact assessment, International handbook on economic regulation, dostupno na: http://www.bizimpact.hr/admin/js/filemanager/files/ia/regulatory_impact_assessment.pdf

Colin Kirkpatrick, David Parker, Yin-Fang Zhang, Regulatory Impact Assessment in Developing and Transitional Economies: A Survey of Current Practice, Working Paper Series, Paper No. 83, Centre on Regulation and Competition, Manchester, June 2004

David Parker, Regulatory Impact Assessment, Cranfield Centre for Competition and Regulation Research, Cranfield, UK, August 2006

Regulatory Impact Assessment (2)", Policy Report, Analytica, Macedonia. Dostupno na: www.analyticamk.org

"Strengthening the role of RIA in the policy-making process in Macedonia", Analytica, Macedonia, November 2010. Dostupno na: http://www.analyticamk.org/index.php?option=com_content&view=article&id=145&Itemid=60

Izveštaj Evropske komisije o napretku Makedonije za 2010. godinu. Dostupno na: http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/key_documents/2010/package/mk_rapport_2010_en.pdf

Poslovnik Vlade Republike Makedonije. Dostupno na: http://www.vlada.mk/files/doc/eng/strategic_documents/rules.pdf

Slavica Panev, Fikret Čaušević, Sanja Filipović, Marijan Madžovski, Ahmet Mancellari, Andreja Marušić, Zhani Shapo, "Unapređenje procesa reformi ekonomskog zakonodavstva u zemljama Zapadnog Balkana", OECD Investment Compact for South East Europe, Ekonomski institut, Beograd, GTZ Kancelarija za pravnu reformu, Beograd 2010.

Strategija reforme javne uprave u Crnoj Gori za period 2011-2016. – „AURUM“, Podgorica, mart 2011. godine

Vlada Crne Gore, Savjet za regulatornu reformu i unaprjeđenje poslovnog ambijenta, Crnogorska Giljotina propisa, Podgorica, decembar 2009.

Branko Radulović, Andreja Marušić, Đorđe Vukotić, Analiza efekata propisa, Priručnik, Beograd, jul 2010. Dostupno na: <http://www.ria.merr.gov.rs/index.php?id=72>

Poslovnik Vlade Republike Srbije. Dostupno na: http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_sekcija.php?id=2432

Izveštaj o radu Skupštine Crne Gore za 2010. godinu. Dostupno na: <http://www.skupstina.me/index.php?strana=saopstenja&id=2392>

Andreja Marušić, Procjena statusa RIA u poslovnj regulativi u Crnoj Gori i kreiranje procesa RIA -REZIME, East West Management Institute, Mart 2011.

Ministarstvo finansija Crne Gore, Priručnik za Analizu efekata propisa, maj 2011.

Akcionni plan za regulatornu reformu i unaprjeđenje poslovnog ambijenta. Dostupno na: <http://www.predsjspol.gov.me/potpredsjudnik/projekti/95495/STRATEGIJA-REGULATORNE-REFORME.html>

Internet prezentacije:

Vlada Crne Gore:
www.gov.me

Ministarstvo finansija Crne Gore:
www.mif.gov.me

Skupština Crne Gore:
www.skupstina.me

Vlada Republike Makedonije:
www.vlada.mk

Jedinstveni elektronski registar za propise
Republike Makedonije:
www.ener.gov.mk

Vlada Republike Srbije:
www.srbija.gov.rs

Portal Analize efekata u Srbiji:
www.ria.merr.gov.rs

Intervjui:

Intervju sa gospođom Bojanom Bošković,
pomoćnicom ministra finansija za finansijski
sistem i unapređenje poslovnog ambijenta,
održan 22. 2. 2011. godine

Odgovor Službe Skupštine Crne Gore na dopis
Instituta alternativa, dostavljen 23.09.2011.
godine

institut alternativa

Institut alternativa je osnovan od strane grupe ljudi sa značajnim iskustvom u sektoru civilnog društva i državne uprave, sa ciljem da doprinese razvoju demokratije, vladavine prava i ljudskih prava kroz analizu javnih politika, nadgledanje i izvještavanje o radu javnih institucija u Crnoj Gori. Institut alternativa ima za cilj da pruži značajan doprinos u oblasti analize i monitoringa javne politike i javnih institucija u Crnoj Gori.

Više o Institutu alternativa možete saznati na

www.institut-alternativa.org